So Miss, what do you do, in life?
- I am an artist
Well, Congratulations!

Brazilianen houden van kunstenaars. Sterker nog, dans, kunst en muziek vallen hier allemaal onder de kunst, er word geen hokje geplaatst. Als je in staat bent om van creatieve uitingen de kost te verdienen, dan word je een gelukkig mens geprezen. Braziliaanse kunst gaat vooral om het creëren, het maken en verwerken van dagelijkse pijn, leed en verdriet. Men schuwt hier niet voor tranen, sterker nog, het uiten van emoties is hier dagelijkse kost. En dat is overal voelbaar. Het is constant onrustig, borrelt, pruttelt en ontploft vaak ook nog in alle facetten des levens.

Kunstenaars maken veel dingen met gevonden voorwerpen, dingen van de straat of goedkope zaken op de markt. Scheppen gaat vanuit intuïtie, het concept is hier niet de hoofdzaak. Met voorbeelden als Helio Oiticica en Lygia Clarke ging ik verder met het uitdiepen van mijn Therapy rooms een project geboren in September. Met als basis, het installatiewerk uit mijn residentieperiode.

Aan de slag met meer lappeninstallaties, nog meer handmatig rijgen, meer verfsessies en vooral ook nog meer improviseren in plaats van over-intellectualiseren. Meer als een maand werkte ik hard in mijn atelier bij Largo das Artes aan een serie installaties met een achterliggende therapeutische werking.

Ongerepte kinderzielen

Na anderhalve maand voorbereiden en rondvragen kwam ik terecht bij een kinderopvang van een prachtig residentieprogramma genaamd Capacete. De kinderopvang is in deze instelling heel vrij. Kinderen kiezen, de begeleiding volgt en stuurt aan waar nodig. Veel ervaring met de jongste van de samenleving had ik tot op heden nog niet. Ik ben dan de eerste keer ook vooral stil en teruggetrokken, observeer kinderen die met elkaar onderhandelden, spelen en kleine groepsherarchieen vormen in hun toneelspel. Ik besef me ineens dat het nog knap lastig word om deze kleine, vrijgevochten zielen iets gecontroleerds te laten doen.

Ook bij de kinderopvang zijn weinig middelen, maar worden houten planken van zitbanken gebruikt als toneel. Net zoals in de rest van het land word alles wat ooit van een ander was, over is of op straat ligt hergebruikt. De troep van een ander is hier rijkdom voor de vinder. Als knutseldoos een verzameling aan papier, lappen stof en andere pennen en potloden die nog over waren van kunstenaarspraktijken.

Via Largo das Artes, de studio waar ik mijn atelier huur, kom ik bij Miguel uit, die in de tuin -zeg maar liever tropisch bos- voor zijn huis een tijdelijke huisvesting voor kunstenaars alsook Empty Space onderhoud. Empty Space is een buitenschoolse opvang voor kinderen, waar ook vrijheid is voor individualiteit. Het plan was om met deze installaties aan de slag te gaan.

Alweer blijkt dat de vrije wil van een kind vrij ontembaar is, en deze koters misschien ook iets te jong zijn voor mijn diepzinnige artistiekheden. Dus word mijn oude installatie hier, weer nieuw leven in geblazen door de kinds in de trampoline. Er word in gerold en gespeeld, totdat de lap uiteindelijk een beetje triest langs het net hangt als een dood spook, maar er is in ieder geval interactie.

Gorillagedrag en andere ingewikkeldheden

Het is een onrustige tijd. De politiek staat op instorten en dreigt in handen te komen van een grote extreem katholieke orde. De olympische spelen zijn in aantocht maar buiten de trambanen met trams die na drie maanden nog steeds niet van hun plek verschoven zijn, ziet het er niet uit alsof Rio de Janeiro klaar is voor wat komen gaat.

Ik woon samen met twee jonge creatieve carioca’s, een productieassistente in de filmwereld en een danseres. Vrijgevochten geesten waarvan ik als jonge vrouw ontzettend veel heb geleerd. Over vrijheid, maar ook de pijn die vrouwen levend in een machocultuur met zich meedragen. We hebben veel gediscussieerd en openlijke gesprekken gehad over het leven, een beetje van het mijne, maar vooral ontzettend veel over Brazilië.

En zo blijkt iedere keer het enorme contrast in alles. De extreme vrijheid van mensen die nog leven in een politiek stelsel wat bijna ontploft van corruptie. Mijn generatie daar, die door het wereldwijde web maar al te goed weet dat de wetten in Europa anders zijn en ook vanbinnen voelt dat vrouwen vrijer moeten zijn. Maar waar een vrouwenleger nog steeds niet kan winnen van de machocultuur die zo ingebed is in alles

dat je er niet omheen lijkt te kunnen en ook heel veel moet accepteren.

Ik voel me soms een beetje verward, omdat de mensen waarvan ik ben gaan houden maar niet verder lijken te komen en toch blijven vechten als tijgers. En ik, berust me juist in het feit dat ik altijd terug kan naar een land waar meer vrijheid is. Als protest tegen het mannenvolk teken ik bloemetjes op papier en knipte ik die thuis zorgvuldig uit. Als de straten kalm zijn, beplak ik stiekem de pornografische afbeeldingen van de telefoonpalen. Een miniem protest maar ik kan niet mijn ogen sluiten als jonge vrijgevochten dame, in een land waar de vrouw soms meer wisselgoed lijkt dan gelijkwaardig.

De prachtige natuur, de watervallen en de stranden, waarmee de stad omringt is en de massaslopingen buiten het centrum om de olympische spelen van de grond te krijgen. Gezinnen die hun huizen moeten verlaten voor grote toeristenhotels aan de kust puur gebouwd voor Olympisch spektakel. En het gekste is nog dat niemand in Europa hiervan op de hoogte is.

De kunstacademie staat op instorten door bezuinigingen. Middelbare scholen en universiteiten worden bezet door hun leerlingen, die ondanks de stakingen van leraren toch hoopten op educatie. En het cultureel ministerie word overgenomen door creatieve geesten na de politieke afschaffing van de culturele sector. Protesten in de vorm van performances en optochten door de straten zijn bijna wekelijkse kost.

Ongelooflijk inspirerend, de onverwoestbare ziel van de Brazilianen, die vechten tegen een storm die maar niet lijkt te gaan liggen.

Terug in Nederland zit ik nog steeds, een beetje verward, te kijken naar onze prachtige, georganiseerde samenleving, waar alles op rolletjes loopt. En stiekem mis ik dan toch het bad van braziliaanse liefde, de sambagoden, en ook de emoties die net zo rijkelijk vloeien als de flesjes bier op een vrijdagavond. Ik mis het ruwe, gekke, onbekende, het gevoel dat er nog echt dingen in opbouw zijn, in plaats van nog veel meer puntjes op de i.

Therapy Rooms is in ontwikkeling. Ik heb nu een klein maar fijn portfolio aan installatiewerk en ga verder met uitdiepen van dit project. Mijn doelgroep krijgt een iets oude-

re leeftijd, maar het experimentele karakter van de Brazilianen houd ik vast. Ik heb een heel vat vol inspiratie en grote levenslessen alsook inzichten over mijn eigen praktijk bij elkaar verzameld!

Dank aan Gerbrandy Cultuurfonds voor het steunen van deze verdiepingsperiode in mijn werk, en het mede mogelijk maken van deze prachtige ervaring.

Voor meer informatie over mijn werk, in Rio en andere zaken, kijk op www.risjasteeghs.com. Voor mijn blog vol met maffe gedichtjes en sfeerbeelden gaat u naar wwww.risjasteeghs.blogspot.com.

Begroting

In Brazilië gaan de zaken een beetje anders. Ik betaalde de huur van mijn studio cash, omdat overmaken van een hollandse naar een braziliaanse rekening onmogelijk blijkt. Mochten jullie dit willen controleren dan mag dat altijd, zie contactinfo van Largo das artes.

3 maanden huur studio bij Largo das Artes 760 x 3 maanden=	2280	
1 maand cursus Xico Chaves van 450 reais		450
3 maanden cursus Gravura e Poemas van 380 x 3 maanden	1140	
openbaar vervoer naar opleiding:		276

18,40 x 15

materiaalkosten project 250

totaal in Braziliaans Reaal 4396

omgerekend met de valutakoers van 9 augustus 1250,87 euro

Woonkosten (350 euro per maand) en leefkosten buiten begroting, ik heb een aanvraag gedaan slechts voor de opleiding en studio.